

mgr Paweł Daszczuk
Katedra Prawa Gospodarczego i Handlowego
Wydział Prawa i Administracji UMCS

Streszczenie rozprawy doktorskiej „Kurator prawa materialnego przedsiębiorcy – osoby prawnej”

Przedmiotem rozprawy jest analiza pozycji prawnej kuratora prawa materialnego osoby prawnej, w szczególności zakresu jego praw i obowiązków. Problematyka ta nie była dotąd przedmiotem opracowania o charakterze monograficznym.

Rozprawa dzieli się na cztery rozdziały. Pierwszy poświęcony jest podstawowemu dla przedmiotu rozprawy zagadnieniu charakteru prawnego kurateli. Rozważania w nim zawarte dotyczą wyjaśnienia czym jest przedstawicielstwo, omówienia jego rodzajów, jak też różnic między zastępstwem bezpośrednim, a pośrednim oraz teorią organów. Z uwagi na brzmienie art. 42 § 2 k.c., zgodnie z którym do czasu powołania albo uzupełnienia składu organu reprezentacji albo ustanowienia likwidatora kurator reprezentuje osobę prawną oraz prowadzi jej sprawy w granicach określonych w zaświadczeniu sądu, w pracy starano się wyjaśnić, że ze stosunku prawnego kurateli, z którym łączy się przedstawicielstwo wynika zarówno umocowanie do reprezentacji osoby prawnej, jak i upoważnienie do prowadzenia jej spraw.

Rozdział drugi poświęcony jest ustanawianiu kurateli. Wśród przesłanek powołania kuratora istotne wątpliwości dotyczą zawartego w art. 42 § 1 k.c. rozróżnienia między brakiem organu, a brakami w jego składzie i ich wpływie na możliwość działania osoby prawnej. W pracy przedstawiono pogląd, zgodnie z którym tzw. organ kadłubowy jest organem istniejącym. Jego członkowie mogą samodzielnie prowadzić sprawy, które nie przekraczają zakresu zwykłych czynności osoby prawnej, z uwagi na to, że nie wymagają one podejmowania uchwał, a co się z tym wiąże, stosowania zasady majoryzacji. W przypadku spraw przekraczających zakres zwykłych czynności decydujące znaczenie dla możliwości ich prowadzenia mają natomiast przepisy regulujące zasady podejmowania uchwał. Jeżeli liczba członków organu kadłubowego wystarczy do tego, aby uchwała została podjęta zgodnie z przepisami dotyczącymi kworum i wymaganej większości głosów, wówczas uchwała taka jest skuteczna. W przypadku reprezentacji wystarczy natomiast aby skład organu umożliwiał jego członkom złożenie oświadczenia woli za osobę prawną, zgodnie z przyjętą techniką reprezentacji łącznej.

Trzeci rozdział dotyczy praw i obowiązków kuratora. Jego podstawowym zadaniem jest podjęcie czynności zmierzających do powołania lub uzupełnienia składu organu uprawnionego do reprezentowania osoby prawnej, a w razie potrzeby do jej likwidacji. W praktyce „starania” te będą polegały na zwołaniu

posiedzenia tego organu osoby prawnej, który jest uprawniony do powołania zarządu albo zwrócenia się do osób, którym takie prawo zostało przyznane na mocy przepisów regulujących jej ustrój. Czynności „likwidacyjne” mają natomiast na celu doprowadzenie do otwarcia likwidacji osoby prawnej wskutek uchwały podjętej przez jej członków (np. wspólników spółki z o.o.), bądź orzeczenia sądu.

Zgodnie z dotychczasowym stanem prawnym kurator nie mógł prowadzić spraw i reprezentować osoby prawnej poza wskazanym zakresem, np. zastępować jej w postępowaniu cywilnym, nabywać w jej imieniu praw czy zaciągać zobowiązań. Znowelizowany art. 42 § 2 k.c. stanowi, że do czasu powołania albo uzupełnienia składu organu albo ustanowienia likwidatora kurator reprezentuje osobę prawną oraz prowadzi jej sprawy w granicach określonych w zaświadczeniu sądu, co jest istotną zmianą, w porównaniu do poprzedniego stanu prawnego. Granice, o których mowa w tym przepisie, wyznaczają nie tyle zakres prawa reprezentacji i prowadzenia spraw przez kuratora, co określają cel kurateli. Kurator ma bowiem umocowanie do podejmowania w imieniu i na rzecz osoby prawnej wszystkich czynności sądowych i pozasądowych, ale wyłącznie w granicach celu wyznaczonego przez sąd. Wydając postanowienie o ustanowieniu kurateli sąd rejestrowy rozstrzyga więc czy kurator ma podjąć wyłącznie czynności sanacyjne, bądź zmierzające do likwidacji osoby prawnej, czy też inne czynności wskazane przez sąd. Tak zdefiniowane cele wyznaczają granice umocowania kuratora.

W Rozdziale czwartym poddano analizie m.in. zagadnienia związane z ustaniem kurateli i odpowiedzialnością kuratora. Artykuł 42 § 2 k.c. stanowi, że kurator reprezentuje osobę prawną oraz prowadzi jej sprawy do czasu powołania albo uzupełnienia składu organu reprezentacji albo ustanowienia likwidatora (art. 42 § 2 k.c.). Oznacza to, że kuratela ta ustaje więc z mocy prawa, z chwilą nadejścia jednego ze zdarzeń wskazanych w tym przepisie, bez konieczności orzekania w tej sprawie przez sąd.

W pracy wskazano, że wyrządzając osobie prawnej szkodę wynikającą z nienależytego sprawowania kurateli, kurator nie narusza obowiązków powszechnych, tylko obowiązki ciężące na nim, w związku ze stosunkiem prawnym kurateli. Jego odpowiedzialność należy więc zakwalifikować do odpowiedzialności *ex contractu*. Ma ona zastosowanie nie tylko do odpowiedzialności za szkodę w ramach stosunków zobowiązaniowych, ale również do szkód wyrządzonych w ramach innych stosunków prawnych, takich jak kuratela. Nie wyklucza to oczywiście odpowiedzialność deliktowej kuratora względem osoby prawnej, jeżeli nienależyte sprawowanie kurateli ma zarazem charakter działania stanowiącego czyn niedozwolony skutkujący wyrządzeniem szkody.